

## סימן ז - הזזת רכב חוסס בזמן תפילת עמידה

### שאלה

אדם התחיל להתפלל בבית הכנסת תפילת עמידה, ואז הוא שומע שמודיעים שהרכב שלו חוסס רכב אחר. הוא לא שם לב שהוא חסס את בעל הרכב השני. האם הוא נדרש ללכת באמצע התפילה כדי להזיז את הרכב החוסס? האם מותר לו?

### תשובה

מלכתחילה יש להימנע מלהתפלל באופן המפריע לאחרים. כאשר אדם כבר התחיל להתפלל, אם העובדה שהוא חוסס רכב מפריעה לו להתרכז בתפילה, בוודאי שרשאי ללכת בשתיקה באמצע תפילת עמידה כדי להזיז את הרכב. וגם אם הוא עצמו יכול להתרכז בתפילה, יש מקום לומר שהוא חייב ללכת להזיז את הרכב, כדי לא לחסום אחרים, ובוודאי אם יש חשש שעלול להיגרם מכך חילול השם וכעס על עובדי ה'. אם יכול להושיט לאחר את המפתח בלא ללכת בעצמו, עדיף לעשות כן.

### נימוקים

#### **א. תפילה במקום המפריע לאחרים**

טרם שאנו מתחילים לברר את נדון השאלה, מסתבר שמלכתחילה, אסור לאדם לחסום רכב אחר לצורך התפילה. אף שאין בידי ראייה גמורה לדבר, כך מתבקש ממה שכתב השו"ע (קא, ב):

ואם אינו יכול לכוין בלחש, מותר להגביה קולו. והני מילי, בינו לבין עצמו. אבל בצבור אסור, דאחי למטרד צבורא.

וכתב בכיפור הלכה שם, שאם אינו יכול לכוון דעתו כשמתפלל בלחש, יתפלל בביתו ביחיד, ואל יתפלל בציבור באופן שמפריע לציבור להתפלל. ובפשטות, הוא הדין אם אינו מפריע למתפללים האחרים, אלא מפריע לעוברים ושבים<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> וראיתי לנכון להביא את מה שכתב ביוסף אומץ (לרב יוסף יוזפא האן נירלינגן, אות סב): ראיתי רוב העולם מדקדקים להתחסד, שטוברים בדעתם שמצווה עושים להביא ילדיהן לבית הכנסת, אף קטן שלא הגיע לחינוך. והנה טועים טעות גדולה. כי לא זו בלבד דלאו מצוה עבדי, אלא אף זו שעבירה גדולה היא בידם, שהתינוקות מבלבלין אותם ואת כל העולם בצעקתם. והאב טרוד מאוד בהשגחתו על התינוק, עד שאינו יכול להתפלל אפילו בלא כוונה... וראיתי בספר קטן הנקרא דרך חיים, הנדפס בקונשטנטינא, שהביא מאמר חז"ל "הטף למה באין? כדי ליתן שכר למביאייהן". וכתב המחבר ההוא: "בחי ראי, הטף שמביאים עתה לבית הכנסת, נוחתים עונש למביאייהן...".

וכעין זה בקיצור כתב במשנ"ב תרפט סקי"ח – י"ט, לגבי הבאת ילדים קטנים לבית הכנסת לקריאת מגילה, כשהם מפריעים במקום להקשיב.

## **ב. יציאה ממקומו כשמשוהו מפריע לו להתפלל**

המשנה בברכות (ל:): אומרת:

אפילו המלך שואל בשלומי לא ישיבנו, ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק.

וכן כתב הרמב"ם (תפילה ו, ט):

אין המתפלל מפסיק תפלתו אלא מפני סכנת נפשות בלבד, ואפילו מלך ישראל שואל

בשלומי לא ישיבנו, אבל פוסק הוא למלך עובד כוכבים שמא יהרגנו.

אמנם, מצינו שיש חילוק בין סוגים שונים של הפסק.

הרא"ש (ברכות שם סימן יב) כותב, שכשאדם צריך להפסיק את התפילה בגלל חשש סכנה, עדיף שיזוז ממקומו, מאשר שידבר. כלומר, ללכת במהלך התפילה, לא נחשב הפסק חמור כמו דיבור. הפרי מגדים (אשל אברהם שם סק"ב) כותב, שאולי המסקנה הנובעת מדברי הרא"ש היא, שהליכה לצורך התפילה כלל לא נחשבת הפסק.

ואכן, בסימן צז כתב המשנה"ב (סק"ז) בשם המגן אברהם וספר חסידים, שאם נפל לאדם ספר קודש על הארץ, וזה מפריע לו להתכוון בתפילה, הוא רשאי להתכופף להרימו בסוף הברכה שעומד בה. וכן כתב בשערי תשובה (קד, א) בשם מהר"י מולכו, שאם תינוק בוכה ומפריע לאדם באמצע התפילה, ואי אפשר לרמוז לתינוק שישתוק, מותר לאדם לזוז הצידה באמצע תפילת עמידה, כדי להתפלל בכוונה. וכן כתב, שאם יש רב או אדם נכבד שמחכים לו בסוף תפילת עמידה, ועל ידי כך הוא נטרד מכוונתו, הוא רשאי לסמן בידיו שיתחילו את חזרת הש"ץ.

לכן, אם ההודעות על כך שאדם חוסם אחרים מפריעות לו להתרכז בתפילה, נראה פשוט שהוא יכול ללכת ממקומו בלי לדבר, כדי להזיז את הרכב החוסם.

## **ג. הליכה כדי למנוע הפרעה לאחרים**

לעיל כתבנו, שמותר לאדם ללכת ממקומו, אם הדבר נחוץ כדי שהוא יוכל להתרחק ממה שמפריע לו לכוון בתפילה. אולם, האם מותר לאדם ללכת ממקומו כדי למנוע הפרעות לאחרים?

בשולחן ערוך (סימן קב, סעיפים ד – ה) כתב:

אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ד' אמות... אם השלים תפלתו והיה אדם אחר

מתפלל אחריו, אסור לפסוע ג' פסיעות עד שיגמור מי שאחריו את תפלתו, שאם יעשה

זה הרי הוא כעובר כנגד המתפלל; וצריך לדקדק בזה, אפילו אם האחרון התחיל

להתפלל אחריו, מאחר שכבר התחיל.

לכאורה, יש מכאן ראייה שאדם אינו צריך להפסיק תפילתו כשהוא מפריע לאחר להתפלל, שהרי המתפלל ה'אחריו' אינו צריך להפסיק תפילתו כדי לאפשר ל'קדמי' לחזור לאחוריו. אלא שאין מדין זה ראייה, משני נימוקים. ראשית השולחן ערוך לא כתב מה הדין של המתפלל האחריו, אלא רק שלקדמי אסור להיכנס בד' אמותיו של האחריו. ושנית, לא ברור שהמתפלל

האחורי מפריע למתפלל הקדמי בצורה משמעותית. הקדמי בסך הכל יכול לעמוד על מקומו, לענות לאמן ולקדושה וקדיש, ואפילו להתפלל. כאשר באמת המתפלל הקדמי צריך לצאת לעניין בעל חשיבות, לא ברור בכלל שאסור לו לעשות זאת בגלל האחורי. כך כתב בציץ אליעזר (ט, ה אות ג):

עוד זאת כותב שם המהרש"ם בדעת תורה להקל מטעם מיוחד בהיכא שאחד עומד להתפלל במקום שרבים עוברים וזו לשונו: ונראה לי, דאם עמד להתפלל במקום שרבים עוברים כגון באמצע בית הכנסת, דמי לקבר המזיק את הרבים דמותר לפנותו ואינו תופס מקומו... וראה זה מצאתי בספר שו"ת חינוך דחיי שדן בהרחבה בביסוס סברת היתר זה דמי שעומד ומתפלל במקום שרבים עוברים דדינו כדין קבר המזיק את הרבים... דלא מיבעיא אם כשעמד להתפלל היה כבר המקום מקום הילוך לרבים דודאי מותרים לעבור לפניו, אלא אפילו אם אח"כ נעשה מקום הילוך ומעבר לרבים אפשר גם כן דמותר לעבור לפניו ואין בזה שום איסור של לעבור כנגד המתפלל עיי' שם...

אם כן, מדינו של המתפלל ומונע מאחר לחזור למקומו, אין ראייה.

באשי ישראל (לב, יג) כתב שדמותר לאב להוציא ילד שבוכה ומפריע לציבור המתפללים, גם באמצע תפילת עמידה. בפשטות, המסקנה היא, כלומר, כשאדם מפריע לאחרים להתפלל, מותר לו לזוז ממקומו כדי לא להפריע. אלא שאולי יש לחלק, בין הפרעה לתפילה של אחרים, שבה אדם עושה מעשה כדי לשמור על כבוד שמים, ובין הפרעה להילוך סתם של אחרים, שבה אדם עושה מעשה בשביל צרכי בשר ודם.

#### **ד. שיקולים נוספים**

מעבר למה שהזכרנו לעיל, יש לשיקול שיקול נוסף, של חילול השם וכעס על עובדי ה' שעלול להיגרם אם אדם חוסם אחרים בגלל תפילתו.

#### **ה. הליכה או סימון בידי**

לעיל הזכרנו את דברי מהר"י מולכו, שאם יש תינוק בוכה, יש לרמוז לו בידים שישתוק, ורק אם זה לא עוזר, ניתן לקחת את התינוק למקום אחר. על כן, גם בנדון דידן, אם אפשר לסמן לאדם אחר לקחת את המפתח וללכת להזיז את הרכב (ובמקרה שאין קוד ברכב וכדומה), זה עדיף על כך שילך בעצמו באמצע תפילת עמידה.